[2022] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 99

ਰਾਜਾਰਾਮ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2311)

ਦਸੰਬਰ 16, 2022

[ਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ ਅਤੇ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਧਾਰਾ 32 - ਮਲਟੀਪਲ ਡੈਸਟਿੰਗ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੁਆਰਾ ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ -11) ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ -26) ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਸੀ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਕਿਹਾ: ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ - ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਦੂਜੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -15 ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ - ਦੂਜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਕੋ ਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਇਕ ਸਬੂਤ, ਅਰਥਾਤ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਧਾਰਾ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੇ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਧਾਰਾ 302, 307, 304-ਬੀ, 498-ਏ.

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ *ਲਕਸ਼ਮਣ* ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਈ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੜਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੜਨ ਕਾਰਨ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਖ, ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਭਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਆਈਪੀਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਪੀ -26, ਦੂਜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਕੋ ਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪੀ -11 ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰਫ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਐਲਾਨ, ਐਕਸ ਪੀ -26 ਇਕੱਲੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬਦਬੂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ ਹਨ। ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਇਕ ਸਬੂਤ, ਭਾਵ ਸਾਬਕਾ ਪੀ -26 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 19-21] [111- ਡੀ - ਐਚ; 112- ਏ - ਬੀ]

ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2002] ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 697 - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ (2019) 8 ਐਸਸੀਸੀ 779: [2019] 11 ਐਸਸੀਆਰ 1137; *ਲਖਨ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* [2010] 9 ਐਸਸੀਆਰ 705 - ਨਿਰਭਰ।

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2002] ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 697	**ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ**	**ਪੈਰਾ14**
[2010] 9 ਐਸਸੀਆਰ 705	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ15**
[2019] 11 ਐਸਸੀਆਰ 1137	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ16**

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2311

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 18.04.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਸੀਆਰਏ ਨੰਬਰ 148/2011 ਵਿੱਚ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ।

ਦਿਵਿਆਕਾਂਤ ਲਾਹੋਟੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੁਰ ਝਾਵਰ, ਪ੍ਰਿਯੰਸ਼ਿਤ ਆਹੂਜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੰਦਿਆ ਮਹਿਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਵੀਨਾ ਭਿਸਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਯਸ਼ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬੁੰਦੇਲਾ, ਗੌਰਵ ਚੌਧਰੀ, ਗੋਪਾਲ ਝਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਸ ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ.

1. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਪਤੀ) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

2. ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ 23-04-2009 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ, ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਪਤੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਸ਼ੋਕਨਗਰ, ਗੁਨਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਾ ਮੈਡੀਕੋ ਲੀਗਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਮ.ਐਲ.ਸੀ.) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. 23-04-2009 ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬਦਬੂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸੜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ, ਇੱਕ *ਚਿਮਨੀ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬਦਬੂ* ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਟੁੱਟਿਆ ਮੰਗਲਸੂਤਰ, "ਆਨੰਦ" ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮਾਚਿਸ ਬਾਕਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3-4 ਮਾਚਿਸ ਦੀਆਂ ਛੜੀਆਂ ਸਨ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਪਾਟ ਮੈਪ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜ਼ਖਮੀ ਪੁਸ਼ਪਾ ਨੇ 10-05-2009 ਨੂੰ ਗੁਨਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਫਐਸਐਲ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 307, 304 ਬੀ, 498 ਏ/34 ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 30-9-2009 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ, 302 ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ 304 ਬੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਰਾਮਦਿਆਲ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਾ ਬਾਈ ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਬਾਈ @ ਹਲਕੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ, 304 ਬੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ 15 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਬਾਈ @ ਹਲਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ; ਉਸ ਨੂੰ ਭਗੌੜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸਥਾਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਾਈ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜਾਰਾਮ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਦਿਵਿਆਕਾਂਤ ਲਾਹੋਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ, ਯਾਨੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜਾਰਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ।

6. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਦਸ਼ਰਥ ਰਾਏਕਵਾਰ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ .1); ਫੂਲ ਚੰਦਰ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2), ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ; ਮਾਇਆਬਾਈ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3), ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ; ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਜੀਜਾ ਰਾਮਚਰਨ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.4) ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮ ਬਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਖੌਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ, ਐਕਸ ਪੀ -11 ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀ -26 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰ ਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -7, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ -11 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -10, ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਾਅਦ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਐਕਸ ਪੀ -26 ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ; ਮਰਹੂਮ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦੀ ਚੇਤੰਨ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਬਕਾ ਪੀ -11 ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ (ਐਕਸ ਪੀ -26) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

8. ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕੋ-ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪੀ-11 ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

9. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਯਸ਼ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬੁੰਦੇਲਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

10. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਗਵਾਹ ਮੁਕਰ ਗਏ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਪਹਿਲੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ ਪਏਗਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਐਕਸ ਪੀ -26 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ. ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਯਾਨੀ ਸਾਬਕਾ ਪੀ-11 ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਸ ਪੀ -26 ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਪੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਨੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ

11. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਘਟਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣਾ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ -7 ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

> *"ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭਾਵੀਆਂ (ਜੇਠਾਨੀ) ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਵੱਡੀ ਆਦਿ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਭਾਣੀਆਂ (ਜੇਠਾਨੀ) ਕਿਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿੱਕ ਤੋਂ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਸੱਸ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।*

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ:

> *".... ਮੈਂ ਸੜਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸੜ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ, ਫਿਰ ਦੁਕਰਾ, ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਇਆ, ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਕੱਪੜੇ ਸੜ ਗਏ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ, ਛਾਤੀ, ਜੰਘ, ਲੱਤਾਂ, ਹੱਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ*

12. ਐਕਸ ਪੀ -11 ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ 10:35 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ 10:50 ਵਜੇ ਖਤਮ ਹੋਈ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ. ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਬਿਆਨ ਐਕਸ ਪੀ -26 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -15 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ- ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪੀ -11 ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ:

> *".... ਮੈਂ ਸੜਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸੜ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ, ਫਿਰ ਦੁਕਰਾ, ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਇਆ, ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਕੱਪੜੇ ਸੜ ਗਏ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ, ਛਾਤੀ, ਜੰਘ, ਲੱਤਾਂ, ਹੱਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ*

ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਲੈ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ, ਪਤੀ, ਵੱਡੇ ਦਿਓਰ ਬੀਰਾਂ, ਹਾਲੇ ਉਰਫ ਰਾਮਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਣ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰਾਮਦਿਆਲ, ਵੱਡੀਆਂ ਨਨਦਾਂ ਸੁਸ਼ੀਲਾ, ਕਿਰਨਬਾਈ, ਸ਼ਾਂਤੀਬਾਈ ਅਤੇ ਸੱਸ ਕਮਲਾਬਾਈ ਅਕਸਰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲੰਗੜਾ ਕਹਿ ਕੇ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਮਾਇਆਬਾਈ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੈ।

13. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32, ਜੋ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

*"32. **ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਆਦਿ, ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ।** - ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ, ਜੋ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਜੋ ਲੱਭੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਾਂ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਖੁਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਤੱਥ ਹਨ: —*

(1) ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ।—ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਢੁਕਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਇਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।—ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੈਸੇ, ਵਸਤੂਆਂ, ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਜਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ;

ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ; ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚਿੱਠੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਾਰੀਖ, ਲਿਖੀ ਜਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(3) ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।—ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ, ਜੇ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ.

(4) ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਜਾਂ ਆਮ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।—ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਆਮ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ, ਜੇ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(5) ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।—ਜਦੋਂ ਕਥਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ [ਖੂਨ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ] ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ [ਖੂਨ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ] ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਸਨ, ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਕਦੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।— ਜਦੋਂ ਕਥਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ [ਖੂਨ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ] ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵਸੀਅਤ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਬਰ ਦੇ ਪੱਥਰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਚਿੱਤਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(7) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 13, ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ- ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਵਸੀਅਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 13, ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਜਾਂ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।—ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ. ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਇਆ:

> *"ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਸੰਕੇਤ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੋਵੇ।*
>
> *ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਹੁੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ.*
>
> *ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਾਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਭਾਰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।*
>
> *ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਤਾ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਸੀ, ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛਤ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਸਵੈਇੱਛਤ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।*

---

[1] 2002 (ਪੂਰਕ 1) ਐਸਸੀਆਰ 697

15. ਲਖਨ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, [2] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਈ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਤੱਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ:

> *"ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਿਖਲਾਈ/ ਦਬਾਅ / ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵਰਗੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਐਲਾਨ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ।*

16. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ, [3] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

> *30. ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:*
>
> *ਏ. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ;*
>
> *ਬੀ. ਜੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ;*
>
> *ਸੀ. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿਖਲਾਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ;*

---

[2] 2010 (9) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 705

[3] (2019) 8 ਐਸਸੀਸੀ 779

ਡੀ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

ਈ. ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਕਰਣ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

ਐੱਫ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸੁਲਝਾਉਣਯੋਗ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੀ. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ;

ਐੱਚ. ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸਮਰਥ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਈ. ਤੀਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੂਜਾ ਜਾਂ ਤੀਜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੇ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

17. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

18. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ (ਉਦਾਹਰਨ ਪੀ -11 ਅਤੇ ਐਕਸ ਪੀ -26) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਪਿਘਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਚਿਸ ਬਾਕਸ ਅਤੇ ਟੁੱਟੇ ਮੰਗਲਸੂਤਰ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 (ਸਾਬਕਾ ਪੀ-11), ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਯਸ਼ਾ ਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -15 ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-15 ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"39. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਖਮੀ ਪੁਸ਼ਪਾ, ਸਾਬਕਾ ਪੰਨਾ 26 ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

40. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਐਸ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15), ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਬਾਈ @ ਹਲਕੀ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਬਾਈ @ ਹਲਕੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.15) ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਬਾਈ @ ਹਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਬਾਈ @ ਹਲਕੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਪੰਨਾ 11।

41. ਐਸ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.15) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜ਼ਖਮੀ/ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪੁਸ਼ਪਾ ਸਮੇਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜੇ ਜ਼ਖਮੀ/ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ/ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁਸ਼ਪਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜ਼ਖਮੀ/ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿ "ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ", ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ/ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਪੰਨਾ 26.

42. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਖਮੀ/ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪੁਸ਼ਪਾ ਬਾਈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਪੰਨਾ 26 ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ

19. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਈ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੜਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੜਨ ਕਾਰਨ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੁੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਖ, ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਭਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਆਈਪੀਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਪੀ -26, ਦੂਜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਕੋ ਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪੀ -11 ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਪਹਿਲੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰਫ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਐਲਾਨ, ਉਦਾਹਰਣ ਪੀ -26ਇਕੱਲੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬਦਬੂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ ਹਨ। ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੇ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ, ਭਾਵ, ਉਦਾਹਰਣ ਪੀ -26ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੰਕੀਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

(ਸਹਾਇਕ: ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016